

Активізація науково-педагогічної діяльності студентів магістратури: до питання про професійну підготовку викладача іноземної мови професійного спрямування.

Залучення студентів до наукової-педагогічної та науково-дослідної діяльності є наріжним каменем підготовки магістрів педагогічної освіти та викладачів іноземних мов у ВНЗ. Наразі в Україні багато уваги приділяється вивченню досвіду підготовки викладачів іноземних мов в інших країнах – Німеччині, Швеції, Великобританії, Франції, США, Канаді тощо (Базова В.І., Сілютіна І.О., Козаченко І.В., Голотюк О.В., Кокор М.М., Вакулюк В.В. тощо) з метою застосування досвіду для оптимізації підготовки магістрів у нашій країні.

Існує значний масив теоретичних досліджень з питань організаційно-методичного аспекту діяльності викладача іноземних мов у ВНЗ, методики викладання іноземних мов у немовних ВНЗ, засобів формування іншомовної професійної компетентності. Проте емпіричний досвід свідчить про існування масштабних розбіжностей між теоретичним змістом професійної підготовки викладачів англійської мови у ВНЗ та фактичними потребами та реаліями роботи викладача іноземної мови професійного спрямування.

М.М. Кокор виділяє такі проблеми професійної діяльності викладача англійської мови професійного спрямування у ВНЗ: неактуальні уявлення про навчальні потреби студента, неналежна матеріально-технічна база та навчально-методичне забезпечення університетів; відсутність підготовки викладачів англійської мови професійного спрямування або програми професійного зростання [1: 191].

Навчальні потреби студентів визначаються ринком праці та професійним середовищем майбутніх випускників. Відповідно до Програми з англійської мови для професійного спрямування, рекомендованої Міністерством освіти і науки України та розробленої за підтримки Британської ради в Україні (2005), впродовж періоду навчання у ВНЗ

студенти мають опанувати англійську мову на рівні B2 (стандарт для ступеня бакалавра). У типовій програмі наведено перелік загальних навчальних цілей, які мають бути адаптовані до спеціалізації студентів [2: 8]. Тому з метою розробки курсу іноземної мови професійного спрямування необхідно конкретизувати предметні сфери, ситуації та типи текстів, скласти інвентар функціональних зразків для окремих спеціальностей, зокрема, у співпраці з викладачами спеціальних предметів та зовнішніми зацікавленими сторонами (професіоналами у відповідній галузі, працедавцями тощо).

Щодо навчально-методичного забезпечення, існує необхідність підготовки студентів магістратури до укладання посібників, підручників, методичних розробок тощо, оскільки наявні ресурси є недостатніми з огляду на кілька причин. По-перше, університети не завжди спроможні забезпечити студентів зарубіжними підручниками та посібниками з іноземної мови професійного спрямування, оскільки учбові комплекти розраховані на проходження курсу одним студентом: вони передбачають записи в робочому зошиті та примітки в підручнику, і не можуть використовуватися кілька років поспіль. Такі учбові комплекти є дуже дорогими і не завжди відповідають потребам та рівню знань студентів. До того ж, не для всіх спеціальностей розроблені такі матеріали. Слід зазначити, що на практиці зарубіжні навчальні комплекти є недостатніми для систематичного опрацювання, а тим більше для закріплення граматичного матеріалу та професійної лексики. Незважаючи на комунікативну спрямованість завдань, недостатня мотивація або невпевненість студента у власних знаннях часто призводять до протилежного результату таких завдань: мовчання студентів на заняттях або висловлювання своєї думки рідною мовою. Щодо існуючих розробок вітчизняних викладачів, які застосовуються на практиці, незважаючи на задеклароване застосування комунікативного підходу, граматико-перекладний метод все ще залишається переважним при викладанні іноземної мови професійного спрямування, що підтверджується і результатами спостережень, проведених Глебовою І.А. [3: 145]. Винятком є

курс іноземної мови для економічних спеціальностей, оскільки існує велика кількість доступних ресурсів, розробок та іноземних навчальних комплексів, на які можуть орієнтуватися вітчизняні викладачі.

Як засвідчили результати до проектного дослідження стану викладання та вивчення англійської мови спеціального вжитку в Україні, проведеного Міністерством освіти і науки України за підтримки Британської ради (2004), освітньо-кваліфікаційні характеристики, які є складовою фахового стандарту та визначають цілі підготовки у ВНЗ, наразі не визначають вимог щодо опанування мовою у відповідності до системи рівнів, рекомендованих Спільними європейськими рамками стосовно мов [4: 15].

Таким чином, відкриття нових подвійних спеціальностей у педагогічних ВНЗ України ("Історія та англійська мова", "Біологія та англійська мова", "Математика та англійська мова"), а також дедалі активніша співпраця вітчизняних та зарубіжних ВНЗ за проектами "подвійних дипломів" обумовлюють необхідність активізації науково-педагогічної та науково-дослідної роботи студентів магістратури, які здобувають кваліфікацію "Магістр педагогічної освіти" або "Магістр-дослідник з методики навчання іноземних мов", та орієнтацію студентів на вирішення питань, які є актуальними для викладача іноземної мови професійного спрямування у ВНЗ.

Розглянемо можливості організації науково-дослідної роботи студентів магістратури на базі кафедри іноземних мов та новітніх технологій навчання Житомирського державного університету. Кафедра іноземних мов та новітніх технологій навчання працює за програмою "Мовні стратегії", яка передбачає застосування кількох робочих програм із іноземної мови для роботи із студентами одного факультету та одної спеціальності залежно від рівня підготовки студентів, а також поділ процесу навчання іноземної мови на два етапи: нормативний (1-4 семестр) та факультативний (5-7 семестр).

Викладачі кафедри працюють із студентами таких спеціальностей: "Середня освіта (Історія)", "Історія та археологія", "Політологія", "Середня

освіта (Інформатика)", "Середня освіта (Математика)", "Середня освіта (Фізика)", "Біологія", "Екологія", "Хімія", "Соціальна робота", "Маркетинг", "Середня освіта (Фізична культура)", "Фізична культура і спорт" та інші. Наразі студенти спочатку проходять загальний курс іноземної мови, а на другому етапі переходять до вивчення іноземної мови професійного спрямування. Проте в рамках програми "Мовні стратегії" передбачено розробку навчально-методичних комплексів іноземної мови професійного спрямування для студентів всіх вищезазначених спеціальностей на базі Типової програми з англійської мови для професійного спрямування, рекомендованої Міністерством освіти і науки України. До цієї стадії планується залучити студентів магістратури, які спільно з викладачами кафедри мають виконати такі завдання:

- адаптувати загальні навчальні цілі Типової програми англійської мови професійного спрямування до конкретної спеціалізації;
- уточнити загальні професійні рубрики, професійні ситуації та вміння на підставі аналізу навчальних та професійних потреб, які реалізуються за допомогою іноземної мови;
- конкретизувати мовленнєві функції та укласти інвентар форм вираження функцій для всіх спеціальностей;
- розробити комплекс модулів, присвячених набуттю певних професійних навичок (на відміну від традиційної побудови курсу за темами) відповідно до змісту Типової програми англійської мови професійного спрямування, рекомендованої МОН України;
- укласти хрестоматії (текстів, аудіо-матеріалів, відео-матеріалів тощо з розробками до них) для подальшого використання при розробці навчально-методичних матеріалів;
- укласти словники-мінімуми для студентів відповідно до спеціалізації;
- розробити посібники з граматики на базі мовного матеріалу словників-мінімумів для студентів різних спеціальностей.

Традиційно курс іноземної мови професійного спрямування є продовженням курсу з іноземної мови загального вжитку, де студенти набувають мовні знання (фонетичні, граматичні, орфографічні та лексичні) та розвивають мовленнєву компетенцію (уміння читання, говоріння, аудіювання та письма). Проте, враховуючи обмежену кількість часу на вивчення курсу іноземної мови професійного вжитку у ВНЗ, доцільно впроваджувати елементи курсу іноземної мови професійного спрямування з першого курсу.

На етапі факультативного вивчення іноземної мови професійного спрямування студенти готові до систематичного впровадження більш складних за організаційною формою завдань та проектів, які імітують майбутню професійну діяльність студентів на базі проблемного, діяльнісного, проектного підходів. З цією метою студенти магістратури працюватимуть над розробкою відповідних методичних посібників.

Таким чином науково-дослідна діяльність студентів магістратури спрямована на вирішення актуальних проблем методики викладання іноземних мов у ВНЗ, має практично значущі результати, забезпечує зв'язок між теоретичною підготовкою студентів та їх майбутньою практичною діяльністю та забезпечує успішне співробітництво між студентами магістратури та викладачами кафедри іноземних мов університету.

Література:

- 1) Кокор М. М. Сучасні виклики у діяльності викладачів англійської мови за професійним спрямуванням у вищій школі / М. М. Кокор // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія : Педагогіка. – 2015. – № 1. – С. 189-195.
- 2) Програма з англійської мови для професійного спілкування. Колектив авторів: Г.Є.Бакаєва, О.А.Борисенко, І.І.Зуєнок, В.О.Іваніщева, Л.Й.Клименко, Т.І.Козимирська, С.І.Кострицька, Т.І.Скрипник, Н.Ю.Тодорова, А.О.Ходцева. – К.: Ленвіт, 2005 – 119 с.

- 3) Глебова І. А. Проблема навчання іншомовного професійно орієнтованого спілкування студентів немовних вузів / І. А. Глебова. – Вісник Національного технічного університету України "Київський політехнічний інститут" [Текст] : зб. наук. пр. Філософія. Психологія. Педагогіка № 3 (18) / М-во освіти і науки України, Нац. техн. ун-т України "КПІ". – К. : Політехніка, 2006. – С. 140–148.
- 4) Ходцева, А. Англійська мова спеціального вжитку в Україні (ESP) [Текст] / А. Ходцева, Н. Астаніна, Г. Бакаєва [та ін.] : допроектне дослідження. – К.: Ленвіт, 2004. – 124 с.